

Fra Mongoliet og Urjan-Chaj.

Geografisk Tidsskrift, Bind 26 (1921)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0026-PDF/gto_0026_68363.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=68363>

pdf genereret den : 22/5-2008

Det kongelige danske geografiske Selskab.

Medlem af Selskabets Bestyrelse, Professor, Dr. phil. Th. Thoroddsen er den 28. September afgaaet ved Døden*). Professoren havde i mange Aar været knyttet til det kgl. danske geografiske Selskab; han var en meget produktiv Medarbejder ved Geografisk

*) Th.s Arbejder omtales i en Nekrolog i dette Hefte.

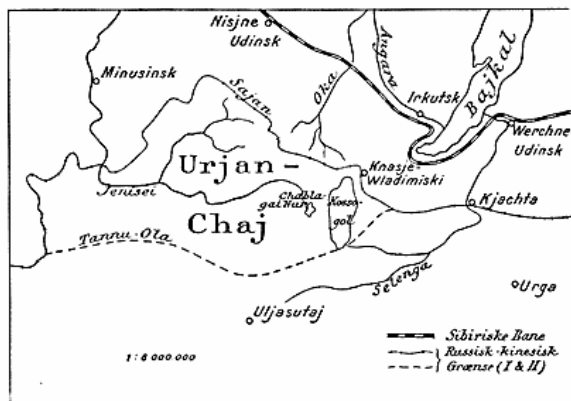
Tidskrift, i hvilket talrige Afhandlinger foreligger fra hans Haand. I en lang Række Aar har Th. været Medlem af Selskabets Raad og ved sin Død af dets Bestyrelse. Denne vil i høj Grad savne den beskedne, flittige geografiske Forsker, hos hvem Retsind og Elskværdighed var meget fremtrædende Egenskaber: »Ære være hans Minde«.

Fra Mongoliet og Urjan-Chaj.

Af

Læge, Secondltnt. i Den kgl. Livgarde C. I. Krebs.

Jeg havde haabet at faa Tid til at skrive en lille Afhandling om det interessante Land Urjan-Chaj, og havde til dennes Udarbejdelse medbragt et Par russiske Smaaarbejder, der saa temmelig giver, hvad man fra den Side ved om Urjan-Chaj, men maa desværre nøjes med efter Manuskriptet at referere mit eget Foredrag, som jeg havde den Ære at holde paa det Kgl. Geografiske Selskabs sidste Møde i forrige Saison. — Jeg beder imidlertid om, at mit Foredrag maa blive opfattet som en Slags Indledning til en Række mere exakte Meddelelser fra disse Egne. Jeg staar nemlig i Begreb sammen med 7 Kammerater at paabegynde en Ekspedition til det nordlige Mongoli. Vi vil der anlægge en Forsøgsfarm, der tillige skal tjene som Station for geografiske Undersøgelser. Til Støtte for disse Undersøgelser har vi fra Carlsbergfonden faaet Instrumenter til Stedbestemmelse, Temperatur- og Lufttryksmaalinger. Vi haaber, at vor Ekspedition maa fremskaffe Resultater af Interesse for den geografiske Forskning, saa at den Velvilje og Interesse, der er vist os fra det Kgl. geografiske Selskab og fra Carlsbergfonden ikke maa blive gjort til Skamme.

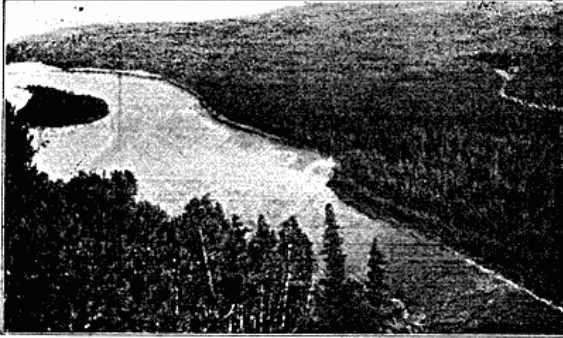
Kortskitse efter russiske Kort fra Generalstaben i Irkutsk.

Naar jeg siger Dem, at Landet hedder Urjan-Chaj eller Urjan-Chajskij Kraj (Omraade), vil de fleste af mine ærede Tilhørere vistnok indrømme, at De ved ikke rigtigt, hvor det ligger. Dog er det »Omraade« over 200,000 km² stort, og det ligger midt i Asien mellem Sibirien og Mongoliet.

Jeg hørte om Urjan-Chaj, medens jeg opholdt mig

i Sibirien, og de mange mærkelige Fortællinger, der gik om det, og den Mystik, der omgav det som herreløst Land, øvede, og øver endnu en stærk Tiltrækning paa mig.

Historien om, hvorledes Russerne ejede og mistede dette Land er nok værd at høre. Ved den første russisk-kinesiske Grænsekommision blev der rejst Grænsemærker paa Tannu-Ola, den sydlige af de to Bjærgkæder, der som en Forlængelse imod Øst af Altaj, danner Nord- og Sydgrænsen af Urjanchaj. I Katharina II.s Regeringstid blev der da udsendt en Kommision for at undersøge Grænseforholdene. Efter mange Dages Rejse fra den sibiriske Landevej, der gik omtrent der, hvor Banen gaar nu, gennem den uvejsomme Tajga, den sibiriske Lærkeskov, kom denne Kommision til den

Fra Oka.

mægtige Bjærgkæde Sajan, der med sine hvide Tinder danner Urjanchajs nordlige Grænse. At Sibirien gik saa langt mod Syd, havde »Sergeant« Pesterev aldrig tænkt sig, endsige da, at det gik endnu længere. Men der fandtes ingen Grænsemærker paa Sajan'erne, og siden har Urjanchaj som Statsomraade ikke hørt Virkeligheden til.

Naar dette Land er saa lidet kendt, ligger det i, at Adgangen til det rent fysisk set er saa vanskelig. Jeg kom til det fra Peking gennem Gobi og forlod det over Sajanbjærgene mod Nord og tog hjem gennem Sovjetrusland, og selv bortset fra Bolschevikernes Opmærksomheder er ogsaa den sidste Vej saa besværlig, at man forstaar, at Landet ikke har set mange Fremmede.

Jeg vil begynde med at beskrive de to Rejser, der gav mig det Kendskab, jeg har til Urjanchaj og det nordlige Mongoli, og skal derpaa, idet jeg af og til støtter mig til de faa russiske Kilder, der findes, give en kort Beskrivelse af Urjanchaj.

Udgangspunktet for mine Rejser var en lille russisk Hytte ved den Mongolsk-Sibiriske Grænse, der hvor een af Hovedvejene mellem Sibirien og Mongoliet skærer Grænsen. Der ligger der en lille By, der hedder Knjaze-Vladimirskij. Det er Vejen fra Irkutsk til den store mongolske Sø Kossogol, der her passerer Grænsen. De andre Hovedveje er længere imod Øst Vejen fra Verchnie-Udinsk ved den sibiriske Bane langs Floden Selenga over den gamle The-By Kjachta til Urga, Hovedstaden i Mongoliet. Og længere mod Vest er der Vejen fra Krasnojarsk langs Jenissej over Minusinsk og den vestlige Del af Urjanchaj til den kinesisk-mongolske By Uljasutaj i Mongoliet.

Vejen over Knjaze-Vladimirskij har ogsaa som naturligt Endepunkt Uljasutaj, og Russerne, som omkring og efter 1900 udfoldede en livlig Virksomhed i det nordlige Mongoli, har endog lagt en Telegraflinie fra Irkutsk over Knjaze-Vladimirskij til Uljasutaj. Foruden den findes der af Telegraf i Mongoliet kun Store Nordiske's Linie over Kjachta og Urga til Peking.

Min første Rejse gik fra mit Hus i Knjaze-Vladimirskij over Urga og Kalgan ved den store Mur til Peking. Strækningen er ca. 3000 km, og Rejsen var interessant paa flere Maader. Saaledes ved den særlige Rejseteknik. Jeg red de første 800 km paa 14 Dage, kørte saa 2000 km paa 3 Dage i Automobil og endelig 6 Timer med Jernbane fra Kalgan til Peking.

I Løbet af disse 18 Dage skiftede Landskab og Klima gradvis. Jeg red først ad smalle Stier op og ned ad de skovklædte Bjærgskrænter i det nordlige, og da var det — den anden Dag — et forrygende Snevejr. Dag for Dag blev det mildere, og da jeg kom kørende i Automobil ned ad Trapperne fra den mongolske Højslette, der falder i tre fire Spring ned mod Sletten omkring Peking, mødte jeg blomstrende Abrikos- og Kirsebærtræer, der stod sammen med gamle, smuldrende Vagtaarne paa Siderne af Kalganpasset og dannede lysende Farvepletter mod de gule Klippesider.

Oppe i Skovegnene kunde jeg ride en hel Dag uden at møde et Menneske eller andre Spor af Menneskers Liv end den smalle Ridesti, medens Steppen ved Peking maaske er Verdens folkerigeste og omhyggeligst dyrkede.

Jeg beskriver en enkelt Rejsedag for at give et Begreb om Maaden, man rejser paa.

Det er i Slutningen af Marts Maaned. Man vaag-

ner og skyder Pelshuen op i Panden og kigger ud. Lige foran os er Baalet svagt, udenfor Armslængde, man flyttet lidt sammen paa Brændet, og Ilden flammer op og varmer dejligt i Ansigtet. Paa Skrænten mod Øst tegner de nøgne Lærketræer sig mod Himlen, der begynder at lyse gyldent i Horisonten. Men paa Himlens Blaa tegner sig endnu Halvmaanen og enkelte Stjerner.

Man kigger spændt ned i Kløften, hvor Tusmørket endnu raader, og ser og lytter efter sine Heste. Der er — der skal være — to. De har »Trinok« paa. Trinokken er en stærk snoet Rem af mongolsk Læder, indrettet til at knappe paa begge Forben og det venstre Bagben. Saa faar man sig til at kravle ud under sin lune Pels. Dagen er endnu kort, og man har Brug for den hele.

Man kommer lidt Sne i sin Gryde og sætter den paa Ilden paa tre Sten. Saa fanger man sine Heste, trækker dem ned til Bækken og vander dem, efter at have slaaet Hul paa Isen med sin Økse. Derefter faar Hestene hver tre Pund Havre hældt ud paa Jorden. Det maatte de lære at spise, da jeg købte dem. Toiletet finder Sted paa russisk, man tager en Kopfuld af det lunkne smeltede Vand, tager en Slurk i Munden, spytter ud i de hule Hænder, og vasker hermed Ansigt og Hænder.

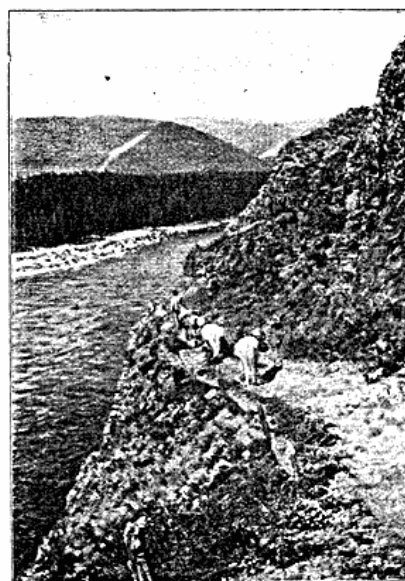
Naar Vandet koger, skærer man en Smule The af sin Pladethe og hælder i Vandet, fremtager af sin Sadelpose Rationen af tørret Rugbrød og Vildsvinespæk. Har man dertil lidt Sukker og Mongolsmør, er det et første Klasses Maaltid efter Landets Skik.

Saa pakkes Hestene paa den sindrige Maade, som kun kan læres i Mongoliet. Det er bare en Vanskelighed, at man er alene, der skal ellers helst to til at læsse en Bagagehest og binde Læsset forsvareligt, men saa kan Hesten ogsaa vælte sig om paa Ryggen og rejse sig op igen uden at Læsset forskydes meget.

Saa sætter man sig i Bevægelse, spændt paa, hvilke Egne Dagen vil vise een, om man vil finde en Sti, der passer med Bestikket Ø. S. Ø. en Str. t. S., og om man vil træffe Mennesker.

Vejen gaar i Dag opad langs en Biflod til Iga over en »Sadel« og ned langs en lille Bæk, der maa ende i Selenga. Naar Solen skinner her, er der — paa den temmelige sydlige Bredde — meget varmt. Man kigger efter Solen, om det snart skulde være Middag og altsaa Tiden til et lille Thehvil, da man forude faar Øje paa en Rytter mellem

Træerne. Da man kommer nærmere, tror man at se en Ridder eller Væbner fra Korstogenes Tid. Paa Ryggen hænger en Bue og et Koger med lange, slanke Pile. Over sin lange Kappe, der næsten naar til de svære Jernbøjler, bærer han en kort Trøje af hvid Uld, men besat med smaa røde Kors over det hele. Paa Hovedet har han en Hjelm af den skønneste Form. Den lyser som Guld, men viser sig at være af gul, kinesisk Silke. Vi følges ad et Stykke og smiler venligt til hinanden, men Samtalen indskrænkes til hans øjensynlige Sorg til »San Tamarkan San«, den brugelige Mongolhilsen. Min

Fra Oka.

Coltpistol og automatiske Riffel er Genstand for hans store Beundring, men sandsynligvis har han et russisk Militærgevær hjemme i Hytten, i alle Tilfælde en Flintelaasbøsse af gammelt kinesisk Arbejde. — Buen er mere Koketteri, skønt han skyder fortræffeligt med den. Det fik jeg at se en anden Gang.

Men man skilles, man rejser videre, der aabner sig nye Dale for ens undrende Øje. Mennesker ser man ikke flere af den Dag, og naar Solen begynder at nærme sig Horisonten, mærker man paa sin Ryg, at man har redet langt, og ser sig om efter en Lejrplads. Og Lejrplads det er godt gammelt tørt Brænde og saa Vand i nogenlunde Nærhed af hinanden og ikke mindst — Græs til Hestene.

Græsset er naturligvis paa den Tid af Aaret gult og vissent, men som det er, kan de mongolske Heste leve af det, og med et Tillæg af tre Pund Havre kan de, som jeg selv fik at se, løbe 50 km om Dagen i 14 Dage i Træk.

Skyggerne bliver længere og Luften køligere. Man knapper sin Pels i Halsen og tager Halstørklædet paa. Først lige i det Øjeblik, Solen rører Horisonten, finder man sin Lejrplads, Stedet med Varme, Mad og Vand paa et Sted. Hestene bindes, aflæsses og afsadles, og saa gælder det om at faa hentet Vand og faa samlet Brænde, før det bliver helt mørkt. Træer af Mellemtykkelsen, der staar paa Roden eller ligger hen over andre faldne Træer, er bedst, fordi de er tørre.

Man drikker sin The med den Appetit, som ti Timers Ridetur giver, og sover som i Abrahams Skød paa de to Sadel-filt-tæpper med Sadelen under Hovedet, Huen paa og Pelsen over sig. Er man en rigtig Mongol, tager man Skindstøvlerne og Strømperne af og lægger sig med Fødderne ned imod Baalet.

Et Par Gange i Nattens Løb vaagner man op og lægger Baalet lidt til Rette og lytter efter sine Heste.

Saadan gaar Dagene og Nætterne.

Landet forandrede sig gradvis. Bjærgene blev lavere og lavere, Sletterne bredere og bredere. I de brede Floddale viste der sig Filt-jurter og Hjørde af Kvæg, Heste og Faar. Og Skoven forsvandt efterhaanden. Ved den sibiriske Grænse er Bjærgene overalt dækkede af Skov, det var den sibiriske Lærk, der vel nok er Jordens mest udbredte Træ, idet den danner hele den sibiriske og nordmongolske Tajga. Naar man drager mod Syd, forsvinder Skoven først fra Sletterne og Bjærgenes Sydside, og først ca. 100 km fra de Skrænter, der vender imod Nord. Det er saadan paa sine Steder, at Landskabet, naar man ser imod Syd, viser sig skovdækket, medens det, naar man vender sig om og ser imod Nord, kun fremviser græsklædte Høje.

Længe inden man kommer til Uрга og de 2000 km fra Uрга til Muren, træffer man den bølgeformede græsklædte Steppe, der er Mongolernes Hjem.

Der bor her fra Manschuriet og indtil de kirgisiske Stepper kun mellem 2 og 3 Millioner Mennesker, vel nok den Nation i Verden, der har mest Plads at brede sig paa, men de kan takke deres smaa fortrinlige Heste for at Afstandene ikke forekommer dem generende lange. Om Sommeren rider de Ture som fra København til Paris for at besøge Slægtninge eller Venner eller et helligt Kloster.

Jeg beskriver en lille Hændelse, som indtraf et Par Dage, før jeg kom til Uрга, ogsaa fordi den giver mig Lejlighed til at føre mine Tilhørere ind i en mongolsk Jurte.

Det var henimod Aften og trak op med Byger, der kunde give baade Sne og Hagl. Saa jeg glædede mig ved at se store Faare- og Kvæghjorder, idet jeg tænkte, at der maatte være Ly og eventuelt Nattelogi at finde. Lidt senere saa jeg da ogsaa 3 af de graa, flade, kubeformede Filtjurter. Jeg red hen til den største af dem, bandt Hestene og gik ind.

I en cylindrisk Ildrist midt paa Gulvet brænder et hyggeligt Baal af Kogøgning, Konen, der bærer et prægtigt Hovedsæt af Sølv og Koraller, er ved at lave The. Det foregaar paa den Maade, at hun først laver det, vi forstaar ved The, hælder denne af paa et Trækar, hvorefter der i Gryden hældes lidt Mel og Faaretælle eller Smør. Dette bages op, hvorefter Theen atter hældes paa og bringes i Kog. Tilberedt saaledes smager Theen fortræffeligt.

Konen og jeg hilser paa hinanden, og jeg tager Plads overfor hende og ser mig om. Jurten og Opstillingen er til de mindste Enkeltheder den samme, som i alle andre Jurter. Filten er lagt paa et Stel af tynde Træstænger, som Russerne kalder spitschki, Tændstikker, nederst et 1½ m højt cylindrisk Stykke af krydsede Stave i en sammenskydelig harmonikaagtig Anordning, derover et pyramideformet Stel af Stave, der løber sammen mod en cirkulær Lyre, der lader Lys slippe ind og Røgen ud. Midt for Indgangen staar en malet Kasse, der bærer smaa Messingbægre til Ofre, budhistiske Billeder i Bronze eller Akvarel, Bedemøller og andet Tilbehør til den lamaistiske Ritus. Bedemøller er smaa Tromler af Messingblik eller Træ. De kan bringes til at rotere, og menes da at fremsige de Bønner, der er skrevet paa dem med mongolsk-tibetanske Skrifttegn.

Til hver Side af dette lille Husalter er der en lav Træbriks, som Familien sover paa. Indenfor Døren til venstre kommer Pladsen til de nyfødte Lam eller Kalve, og til højre en Hylde med Køkensagerne, Bøtter med Mælk, Smør, tørret Mælkemasse, Kumys o. s. v.

Konen byder mig The, og jeg begynder allerede at tro, at jeg har fundet et godt Kvarter, da Manden kommer ind. Han er i rød silkekædet Pels og altsaa Lama, d. v. s. Præst. Han ser ikke saa venlig ud, men da jeg har faaet mine Sager lasset af, og da det sner udenfor, synes jeg ikke, det er indby-

dende at sove paa Steppen, selv om der dér ingen Lopper er. Han begynder at læse i en langagtig Bog med mongolske Skriftegn. Bladene ligger løse mellem to Træplader. Han læser med megen Følelse, men efter hvad man har sagt mig, aner han ikke selv, hvad han læser. Thi medens det kinesiske Sprog jo er et Billedsprog, der læses med samme Udbytte af Koreanere, Japanere og Kinesere, dog at de ledsager Læsningen med vidt forskellig Udtale, saa er dette et Bogstavsprog. Den mongolske Lama læser højtideligt og messende det ene Blad efter det andet af sit tibetanske Skrift, men aner ofte slet ikke, hvad Mening Ordene skjuler, medens

Mongolsk Rytter.

en tibetansk Dreng, der hverken kan læse eller skrive, maaske vilde have Udbytte af at høre paa ham.

En halvvoxen Dreng, der kommer ind, sætter sig paa Hug ved Siden af Lamaen og efterligner med stor Omhu Oplæsningen, idet hver Sætning gentages Gang paa Gang.

Imidlertid synes min Nærværelse aldeles ikke at behage dem, formodentlig er det saarende for Skrifterne, at jeg er til Stede ved Oplæsningen. Den gamle fremtager af en langagtig Kasse en Bue, som han efterser omhyggeligt og spænder. Derefter fremtager han lange, smukt drejede Pile, og prøver, om de er nøjagtige, idet han lader dem snurre om Længdeaksen i sin hule Haand og sigter ud ad dem.

Samtidigt kigger han betydningsfuldt til mig. — Som Moddemonstration giver jeg mig til at efterse

min »Colt« og lader Overrøret smække frem med et skarpt Smæld, medens Munden svirrer omkring i Retning af min Vært.

Det synes ikke at more ham. Buen lægges til Side og Læsningen genoptages. — Lidt efter kommer der flere Lamaer i røde og gule Pelse. De læser, saa at man ikke kan høre Ørenlyd, og jeg finder — af forskellige Grunde — at mit Nattekvarter har svage Sider. Desuden — siger jeg til mig selv — er det hørt op at sne, og jeg kan endnu naa at ride et Par Timer.

Jeg fandt saa ogsaa et fortrinligt Natteleje i en tør Regnvejrrende.

Automobilturen gennem Gobi og Rejsen tilbage skal jeg forbigaa for at komme til min anden Rejse, fra Kossogol gennem den østlige Del af Urjanchaj.

Rejsen var planlagt som en tre Maaneders Sommertur, og den kom ogsaa til at vare saa længe, Juni, Juli og August 1920.

Skønt der ellers kan være varmt nok i det indre Asien paa den Breddegrad og den Aarstid, led jeg dog ikke videre under Varmen, for Rejsen gik hen over de højest liggende Egne i den Del af Asien. Fra det høje Bjærgland omkring Munko-Sardyk, en Gruppe stejle Marmorbjærgtinder, der ligger lige Nord for Kossogol, løber Smeltevandet mod Nord til Oka, mod Vest til Jenissei, mod Øst til Irkut og mod Syd til Kossogol, hvorfra det løber i Selenga. Efter Rejser paa 1000 km mod Ø. og V. løber Vandet til sidst sammen i Jenissei langt Nord paa i Sibirien.

Jeg havde paa denne Rejse to Bagageheste og en Fører. Først var det en ung Kosak, siden en Burjat.

Denne Rejse's Udgangspunkt var et russisk Nybygd lidt Øst for Kossogol, altsaa paa den mongolske Side af Grænsen.

Det var min Plan at rejse Nord om Kossogol og ned til et kendt stort Lamakloster i det saakaldte Darchat, der er Mongolernes Navn til den østlige Del af Urjanchaj. Derfra vilde jeg saa i magelige Dagsrejser, hvorunder jeg vilde faa Lejlighed til at se mig godt om og gaa paa Jagt, gaa Nord paa over Jenisseis Udspring og Sajanbjærgene gennem den sibiriske Tajga op til Jernbanen. Der vilde jeg saa sælge mine Heste og — forudsat en Smule Elskværdighed hos Bolschevikerne — vilde jeg saa tage med Toget hjem.

I de tre Sommermaaneder regnede jeg med gratis Foder til mig og mine Heste af Vildt og Græs. Programmet blev ogsaa gennemført saaledes uden

større Uheld eller Forandringer, men med mange fornøjelige Oplevelser, og naturligvis ikke uden Slid og Slæb.

Jeg har allerede tilbagelagt flere Dagsrejser ad stejle Stier i de takkede Marmorbjerge, der danner en Kæde fra N. til S. langs Kossogols vestlige Rand. Fra det højeste Pas ser man ud over Kossogols blanke Flade, der strækker sig mange Mil mod S., og imod Vest ser man ind over Urjanchaj. Denne, den mest højtliggende Del er oversaaet med store

Fornem Mongolkvinde med Barn, Kineser og Russer.

og smaa Søer. Mod N. V. ser man Sajanbjærgene som Række bag Række af blaanende Tinder, der taber sig fjernt borte i Horisonten, og imod Syd en Kæde af høje skarpt takkede Kalkklipper, de Bjerge Mongolerne kalder Ulan-Tajga.

Klosteret Darchatskij Kure' var et stort og rigt Lamakloster. Da vi kom, saa vi Klosterets Malkehopper, en Flok paa flere Hundrede, blive drevet ind til Malkning.

Fra Klosteret red jeg mod N. V. og kom efter to smaa Dagsrejser til den store Sø Chablagaj-Nur. Denne og andre Søer deromkring var Hjemsted for uhyre Flokke af Gæs. Ved at tælle en lille Del af

Gæssene og sammenligne en saadan Del med hele Flokken, skønnede jeg, at nogle af Flokkene var paa flere Tusinde.

Udløbet fra denne Sø var smalt, men dybt og meget vandrigt, regnes for Jenisseis Udspring, idet det er Begyndelsen til den sydligste og længste af Jenisseis to Arme, Bei-Kem kalder Mongolerne den. Her havde et Par Amurkosakker lavet et Fiskeri, idet de havde bragt Salt og tomme Tønder op fra Darchat og havde bygget en lille Baad paa Stedet. Jeg blev der et Par Dage og hjalp dem om Aftenen med at trække Net. Saa mange Fisk som der, tror jeg ikke man finder mange andre Steder i Verden. De roede i en Bue et halvt Hundrede Alen ud med Nettet, der saa blev trukket mod Land med to Tøve. Nettet var hver Gang som beslaaet med Sølv, og hvert Dræt gav en stor Vidiekurvfuld, som der maatte et Par Mand til at slæbe bort. De fleste Fisk var den saakaldte Hvidfisk, en Ørredart, men der var ogsaa enkelte af de meget store, der ligner Laks og kaldes Tolmen.

Jeg lod mine Heste svømme over Jenissei, og Kosakkerne roede mig og min Kosakdreng over.

Vi satte Kursen lige mod N., hvor Sajanerne med enkelte hvide Toppe syntes meget nær ved, men i Virkeligheden varede det over en Uge med jævne Dagsrejser, inden vi naaede Vandskellet.

Jeg havde regnet med at komme ned paa Floden Dibi's Omraade, men vi kom ned til et lidt højere, d. v. s. sydligere Tilløb til Oka. Denne Flods Navn var Bug-Sun, fortalte Burjaterne — Burjaterne, det er den mongolske Grænsebefolkning, væsenligst paa sibirisk Omraade —. De fortalte mig her lidt om Sagernes Stilling, efter at jeg i flere Uger ikke havde set andet levende end Snepper og Ryper i de sumpede Dale i Højfjeldet. De fortalte mig, at de fleste Burjater havde forladt deres gode Græsgange paa Oka, og nu — ligesom han — sad og gemte sig i de dybe Floddale højt oppe mod Vandskellet. En Deling Rødgardister skulde være ankommet til Oka over Knjaze Vladimirskej.

Det var jo interessant for mig at vide. Skønt jeg jo nok kunde tænke mig, at Bolschevikerne vilde være skikkelige her, hvor en alt for udæskende Opræden vilde bringe alle Oka's Jægere paa Krigsstien imod dem. Det viste sig da ogsaa senere, da jeg traf Rødgardisterne, at de var lige saa bange for Burjaterne som omvendt. Den Aften, da de ankom til den fordums Missionsstation paa Oka og stod i Tasmørket paa Bredden og ventede

paa at blive sat over, havde de i panisk Skræk skudt en af Burjaternes store sorte Yak-okser i den Tro, at det var en Bjørn. — De var i Virkeligheden ogsaa kun en Flok Drenge under Kommando af en tyveaarig, men resolut ung Røver.

Det var paa Bug-Sun, lige nedenfor Vandskellet, at jeg fandt et stort uafmærket Asbestomraade, som jeg straks tog i Besiddelse, d. v. s. afmærkede med Navn og Dato.

Men jeg maa fatte mig i Korthed om min Rejse gennem den skønne, men vilde og uvejsomme sibiriske Tajga ned til Jernbanen. Ældgamle, mægtige Cedertræer var almindelige i de høje Passer, men ellers var Lærken overalt fremherskende. Alle Vegne fandt man Spor af det rigeste Dyreliv. Paa en sandt Strandbred fandt vi Spor af en stor og en mindre Bjøn, af Ulve, Kæmpehjorten Maral, Rensdyr og en Mængde Raadyr. Vi kom over Bifloder til Oka. Klare Bjærgfloder med en rivende Strøm. Jeg med mine smaa Mongolheste var nær ved at drukne i nogle af dem, medens min Burjalfører, der lød det klingende Navn Irintchin Mandagajef, kom mere tørskindet over, takket være sin større russiske Hest.

Naar vi slog Lejr for Natten, huggede han en Skive Bark af et Par Træer, saa et Par hvide Snit viste den Vej, vi var kommet, og den Vej, vi skulde videre ad. Det holder onde Aander borte.

Paa de højeste Passer var der lamaistiske Offersteder, hvor han aldrig glemte at bringe sit lille Offer af Mel eller Smør, samt binde en lille Tøjstrimmel til en Gran eller en Pind ved Stedet.

Jeg kom da endelig til den første russiske Landsby ved Oka og solgte der mine to sidste Heste. Rejsen fra Missionsstationen havde taget omtrent 8 Dage, og Vejen kan ikke faa noget bedre Skudsmaal end netop passabel, hvilket ikke betyder, at det vilde være muligt at bringe en dansk Hest, selv uden Bagage eller Rytter, den samme Vej. Det vilde nemlig være komplet umuligt.

Efter denne lille Beskrivelse af mine Rejser skal jeg gaa over til den lovede skematiske Omtale af Urjanchaj, det Land, jeg har kastet min Kærlighed paa, og som jeg haaber engang at kunne berette udførligt om.

Som omtalt ligger Urjanchaj mellem Bjærgkæderne Sajan og Tannu-Ola, den første bestaaende af vilde, utilgængelige Tinder og Dale, den sidste af mere afrundede Høje. Mod Øst, hvor de to Bjærgkæder divergerer, danner Kossogol en naturlig

Grænse, men den sydlige af de gamle omtalte Grænselinier gaar fra Kossogols Sydspids videre i nordøstlig Retning til den møder den nuværende sibirisk-mongolske Grænse. Omraadet er ca. 200,000 □ km stort og beboes af ca. 50,000 Indbyggere. »Jordbundsgeografisk« danner det en Helhed, idet det er et lukket Bækken med Fald imod Vest, og alt Regnvandet samles af Jenissej, der helt tæt ved Urjanchajs vestlige Ende med en Bøjning mod Nord bryder igennem Sajanbjærgene under Dannelse af voldsomme Hvirvler, der — foreløbig — gør Sejlads umulig, skønt Jenissei ovenfor Hvirvlerne er sejlbar paa en Strækning af flere Hundrede km.

Burjat fra Oka.

Geologisk er Landet kun lidet undersøgt. I de af mig berejste Dele af Sajanerne traf jeg paa Højderne mest Marmor og krystallinske Skifere gennembrudt af vulkanske Lag. I den vestlige Del er der fundet Kul- og Jernlejer i det hele yngre geologiske Dannelser. Af Mineraler er der foruden Kul fundet Guld, Asbest og Stensalt.

Klimaet er et udpræget Fastlandsklima med Temperatur fra $\div 50$ til $+40$ Gr. C. — Alle de almindelige Kornsorter kan bringes til Modning.

Af Landets Flora har jeg omtalt Lærke- og Ceder-skovene, der dækker Bjærgsiderne. Men i Urjanchaj findes der langs Floderne udstrakte græsklædte Stepper. Disse er om Foraaret og Sommeren dæk-

kede af et fortrinligt højt og saftigt Grønsvær, der indeholder mange Løgplanter og mange Repræsentanter for de Ærteblomstrede. Paa Bjærgskrænterne møder man ofte Ridderspore, Pæon og vilde Roser. Ogsaa Solbær og Ribs i 6—7 Varieteter.

Af den rige Fauna nævner jeg atter: Bjørn, Ulv, Los, Jærv, Ræv, Maral, Rensdyr, Raadyr, Stenbuk, Moskushjort, Egern, Hermelin, Maar og Sobel, for blot at nævne de vigtigste af de Pelsdyr, der spiller saa stor en Rolle for Landet.

Befolkningen bestaar af tre Elementer. Omkring Darchat og i dettes store Kloster bor der kun Mongoler. Ellers er Størstedelen af Befolkningen, der lever som Nomader paa Stepperne langs Jenisseis to Arme, de saakaldte Sojoter, en Stamme, der har Levevis og Religion, eller vel rettere religiøse Skikke, fælles med Mongoler og Burjater, men taler et Sprog, der er beslægtet med de tatariske Dialekter, der tales ved Minusinsk og længere nede ad Jenissei.

En Del af de nordlige og nordøstlige Sojoter holder Rensdyr.

Det tredje Element er de russiske Nybyggere, der tæller ca. 5000.

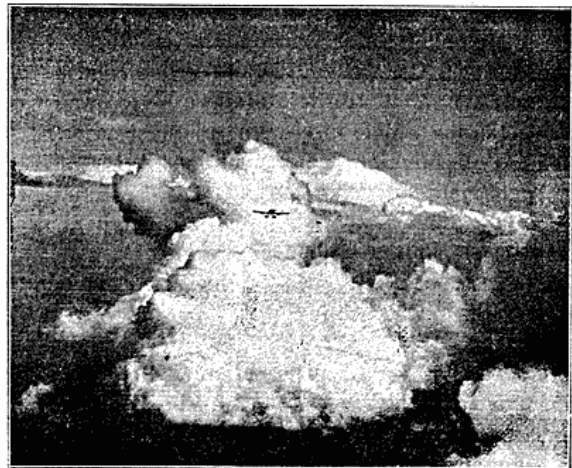
Urjanchaj har store Muligheder, for Landet er skønt og smilende med brede, grønne Stepper indrammet af lave skovklædte Bjærg. Det egner sig til Kornavl og er ganske ideelt til Kvæg- og Hestavl. — Men en vigtig Betingelse for Udviklingen er at Jenisseis Løb reguleres eller at den paatænkte Bane fra Irkutsk til Knjaze-Vlagimirskij gennemføres. Maaske vil dog før noget andet Landets Guldrigdom gøre det bekendt. Før Krigen og Revolutionen var der allerede til Bjærgkontoret i Irkutsk anmeldt 224 »claims« paa guldførende Lejer, mest Sedimentaflejringer, men i den sidste Tid ogsaa Guld i det faste Fjeld. Paa Grund af Guldgravernes Fortællinger var Urjanchaj ved at erhverve sig Navnet Zolotoj Den, eller »den gyldne Dag«.

Om Fotografering fra Luften.

Af
Hans Waagø.

Det er karakteristisk for den Tid, vi nu gennemlever, at medens vel nok hele Verden lider under og kæmper mod Følgerne af de Ødelæggelser og Forskydninger, Verdenskrigen har medført, er der tekniske Omraader, som netop i Kraft af Krigen er gennemgaaet en saa rivende Udvikling, at man nu er i Stand til med Sikkerhed at bestemme som fuldt farbare Veje, man for faa Aar siden kun turde ane som fjerne Fremtidsmuligheder.

Dette er saaledes Tilfældet med Flyvningen. Artilleriets Observationer og Rekognoceringen havde Flyverne behov, derfor sattes saa mange Kræfter ind paa at fuldkommengøre ikke blot Flyvemaskinerne, men tillige Flyvernes værdifuldeste Efterretningsmiddel: Fotograferingen fra Luften, at Resultatet er blevet Maskiner og Apparater, man næsten tør betegne som fuldkomne, og som ikke blot egner sig for Krigstjeneste, men tillige ogsaa for forskellige af Fredstidens vigtige Formaal. At Flyvemaskinen mere og mere gaar ind som fast Led i den civile Kommunikation er almindelig kendt, og da det er hævet over al Tvivl, at de ogsaa i det geo-

Fot.: Hans Waagø.

Bort over Skyerne.

Optaget fra en anden Flyvemaskine i 2500 Meters Højde.

grafiske Forskningsarbejde vil komme til at spille en overordentlig stor Rolle, er det naturligt her at beskæftige sig med den geografiske Flyveforsknings